

Les cançons de bressol a Benissa

A ma mare i a la meua àvia Àngela

Les primeres cançons que escoltem en la nostra vida són les que les mares, o algun altre familiar, ens canten en el bressol o al braç per a adormir-nos. Aquestes cançons reben el nom de cançons de bressol, i sovint van acompanyades d'un suau moviment de vaivé del bressol o pel balanceig de la criatura entre els braços.

El tret més remarcable d'aquestes cançons és possiblement l'ús d'un llenguatge força afectiu, que es reflecteix en els nombrosos diminutius, les metàfores i les comparacions que hi apareixen. A més d'això, ressalta també una lletra senzilla, sense artificis i repetitiva que, en algunes ocasions, resulta irònica o humorística, a més de graciosa. Normalment aquesta lletra sol ser protagonitzada per la son, la por o algun personatge religiós. La melodia, per la seua part, es distingeix per ser lenta i monòtona.

Cal destacar, d'altra banda, que l'acte d'adormir el nadó es realitza en acabar de dinar i sopar, o després de cada alletament. S'especifica en l'espai que els pares han disposat per a aquest menester, i amb el progenitor emetent un "missatge lingüístic [al xiquet], organitzat artísticament en vers, [i potenciat] pel codi musical amb la melodia i l'engronsament del bressol, al qual [solen] recolzar el llenguatge no verbal de la mímica [i les carícies o les palmades en l'esquena o el cul en cas d'estar al braç]" (Tejero 2002: 230).

En aquest article hem fet una recopilació de les cançons de bressol que es cantaven a Benissa, explicant en cada cas la forma o la situació en què se solia cantar. Heus-les ací:

La meua xiqueta és l'ama

L'adult canta la següent cançó, al mateix temps que balanceja tendrament el nadó entre els braços o en el bressol per a adormir-lo. En coneixem dues versions:

Versió 1:

La meua xiqueta és l'ama,
del corral i del carrer,
de la figuera tardana
i del ramell del taronger.

Versió 2:

La meua xiqueta és l'ama,
del corral i del carrer,
de la figuereta tendra
i de la flor del taronger.

Noni, Nonineta

Aquesta cançó segueix el mateix procediment que l'anterior. Hi trobem dues versions:

Versió 1

Noni, nonineta,
la xiqueta és xicoteta.
Noni, nonineta,
que té molta soneta.
Noni, nonineta,
prompte s'adormirà.
La meua xiqueta
que és molt xicoteta.

Versió 2

Noni, noni, nonineta,
que li vinga la soneta,
la soneta li vindrà,
la soneta li vindrà,
la soneta li vindrà,
amb sopetes, i de pa.

Mare amb el fill al braç. Dibuix extret del web: <http://fotosdibujosimagenes.blogspot.com>

Francesc-Xavier
Soler i Garcia

Llicenciat en
Filologia Catalana

En fer-se els xiquets més fadrins, les cançons canvien:

La mare de déu, quan era xicoteta

Els progenitors els ensenyen oracions religioses adaptades a l'edat infantil, que serveixen d'entreteniment abans d'agafar el llit.

La Mare de Déu,
quan era xiqueta,
se n'anava a escola
amb una cistelleta.
La mestra li deia:
- Senyora Maria,
quina randa fa?
- Blanqueta i fineta
per un *farfalà*.
- Qui la cusirà?
L'*auèla* Sentana
que té bona mà.
El Nostre Senyor
lí'n furta / cull un granet,
i es fa una panxeta
com un tabalet.
Tabalet, tabalet,
si vindrà prompte
a ballar, a ballar
ball del tambor,
i voràs, i voràs
a Pepa Panxa
com *borda*, com *borda*
el mocador.
Mocador, mocador
de tres pessetes,
i la *bronda*, la *bronda*
de color.
Calcetes blanques,
calces de paper,
tot això qui ho paga?
Quico el Sabater.

Si comparem aquesta versió benissera de *La mare de déu, quan era xicoteta* amb la que Monjo (2004: 64, 65) arreplega a Xàbia descobrirem unes diferències conside-

rables, que seguidament passem a sintetitzar: la nostra versió té una major extensió, 31 versos per 23 de la xabiana, i els quatre darrers versos de la versió de Monjo constitueixen una cançó independent a Benissa, que segons Maria Garcia es recitava en un joc d'entreteniment que segueix tant les passes com la tonada de l'*Arrapa mixinetes*. En el joc, el progenitor pren les manetes del xiquet pels canells i, alhora que li canta la cançó, li acarona, en cada vers, les galtes amb els palmells de les mans del menut. En l'últim vers, l'infant rep unes tendres bufetades que es dilueixen entre les seues rialles.

Vegeu la cançó:

Tan xicotet/-a que sóc,
tinc el monyó rullet,
si em diuen a qui sembla
diré que'l Jesuset.

Demà és diumenge

Quan els xiquets es comporten malament al llit, i no volen dormir, els pares els esporugueixen amb aquesta cançó:

Versió 1

Demà és diumenge,
el rei que es penge,
vindrà l'ascolà,
amb la creu a la mà,
vindrà Marieta
amb la cadireta,
vindrà Peret
amb el guiatet,
alçarà la cameta
i es tirarà un petet.

Versió 2

Demà és diumenge,
el rei que es penge,
passa la granota,

amb un pam de pigota,
passa Marieta
amb la cistelleta,
passa Peret
amb lo guiatet,
alça la cameta
i es tira un petet.

En aquestes situacions, també els fan por anunciant-los l'arribada del "coco"¹, "l'home del sac" o "el moro Mussa".

Jo sé una cançoneta?

Jo sé una cançoneta és una altra cançó de bressol, que té el propòsit d'entretenir els xiquets.

Jo sé una cançoneta
de fil i cotó,
em minge la figa
i tire el peçó.

Comptat i debatut, aquestes cançons constitueixen moments entranyables de la nostra vida i de la nostra infantesa en concret, que ens han arribat a través de la veu viva de la tradició oral. Finalment,

1 Aquest personatge aterridor procedeix de la següent cançó:
Duermete niño,
duermete ya,
que vendrà el coco
y te comerà.

2 A Onil l'he arreplegada amb la següent lletra:
Jo sé una cançoneta
de fil i cotó,
me'n vaig a la plaça
i em compre un meló,
me'n vaig a ma casa,
m'assente a un racó,
em salta una xispa
i em creme el faldó.

doncs, des d'aquestes línies només ens resta esperar –i animar– que les noves generacions de pares continuen cantant aquestes cançons, ja que formen part del nostre patrimoni oral i per tant de la nostra història.

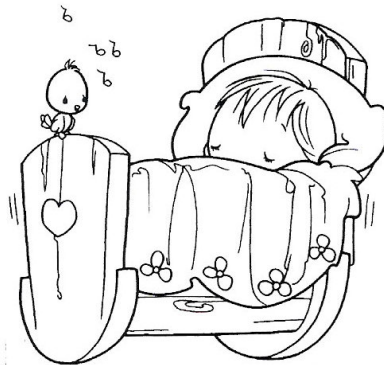
Informants: Maria Garcia Ginestar, Teresa Crespo Banyuls, Maria Carme Ronda Abad, Paquita Sendra Cabrera, Paquita Ribes Crespo, Àngela Ginestar Sivera, Antoni Banyuls Pérez, Margarita Crespo Santacreu i Pasquala Font Serra.

Agraïments: A tots els informants, per fer possible aquest article.

Bibliografia:

- BELTRAN I CALVO, V. (1998), "Cançonner infantil callosí", *Revista de festes de Callosa d'en Sarrià*, pàgs. 116-119.
- GUARDIOLA FUSTER, M. (1997), *Lírica tradicional valenciana. Cançonner popular valencià*. Ajuntament de La Nucia.
- GUARDIOLA I SAVALL, M.I. & BELTRAN I CALVO, V. (2005), *Bolulla la caramulla: Cultura popular i llengua d'un poble de la Marina*, Institut de cultura "Juan Gil-Albert".
- MONJO I PASQUAL, E.A. (1994), *Saba vella*, Institut d'estudis comarcals de la Marina Alta.
- (2004), *Cançons nostres*, Ajuntament de Teulada.

- PASTOR I GORDERO, P. & SASTRE TORRENS, J. & CENDRA I PIERA, J. (2004), *El patrimoni musical d'arrel popular a la Marina Alta: el cançonner tradicional de Teulada*, Ajuntament de Teulada & Associació cultural Amics de Teulada & Institut d'Estudis Comarcals de la Marina Alta.
- SALA GINER, D. (2001), *Murla. Cançons del meu poble*, Institució Alfons el Magnànim.
- TEJERO ROBLEDO, E. (2002), "La canción de cuna y su función de catarsis en la mujer", *Didáctica (Lengua y literatura)*, 14, pàgs. 211-232.

Xiquet dormint al bressol. Dibuix extret del web:
<http://dibujosdisney.es/tag/dia-del-nino>